

Aanbevolen Nederlandstalige literatuur over dyslexie e.d.

samengesteld door drs. Sonja Karman en drs. Heleen de Wit

bijgewerkt tot januari 2012

Dyslexie algemeen

- **Omgaan met dyslexie.**

Jan Hindrik Loonstra en Tom Braams (red.). Uitg. Garant, Antwerpen-Apeldoorn 2010, ISBN 978-90-441-2586-3.

Veel voorbeelden uit de praktijk.

- **Leren met dyslexie. Deel 1: Onderzoek, deel 2: Reflectie.**

Léon Biezeman. Uitg. Cyclus, Antwerpen/Apeldoorn 2007, ISBN deel 1: 978-90-8575-018-5, ISBN deel 2: 978-90-8575-019-2.

Resultaten van een onderzoek naar hoe dyslectici leren en hoe zij hun eigen leerproces (hebben) ervaren. Het onderzoek is begeleid door Prof. Wied Ruijsenaars.

- **Kinderen met dyslexie.**

Tom Braams. Uitg. Boom, Amsterdam, vierde, geheel herziene druk 2009, ISBN 978-90-5352-3396-1.

- **DVD 'Hoezo dyslexie?'**

Masterplan dyslexie, 2005. Te bestellen bij www.onderwijsuitgaven.nl, bestelnr. 500152.

Drie voorlichtingsfilms voor verschillende doelgroepen: algemeen, basisonderwijs en voortgezet onderwijs.

Ervaringen en tips

- **Ik ben dyslectisch; Het woord aan de kinderen.**

Daphne Jansen Adriaans. Uitg. Boom, 2008, ISBN 978-90-8506-582-1.

Ervaringen en tips van en voor kinderen en jongeren van 9-19 jaar.

- **Dyslectisch... en dan?**

Bieke de Becker. Uitg. Cyclus (imprint van Garant), Antwerpen-Apeldoorn, 2008, ISBN 978-90-8575-020-8.

Geschreven door een Vlaamse dyslectische leerkracht, veel praktische zelfhulptips.

- **(Over)leven met dyslexie.**

Gillian Knights e.a. Uitg. Stichting Actie! voor Dyslexie, 2000, ISBN 90-803-3692-0.

Ervaringsverhalen en de uitslag van een enquête.

- **Ik heet niet dom; Leren leven met leerstoornissen.**

Anny Cooreman en Marleen Bringmans. Uitg. Acco, Leuven/Leusden, 2002. ISBN 90-334-5033-x.

Heel veel tips voor kinderen en volwassenen met dyslexie en andere leerproblemen, uit Vlaanderen.

- **Ruimte voor dyslexie.**
Léon Biezeman. Uitg. De Toorts, Haarlem 1998, ISBN 90-6020-765-3.
Herinneringen, ervaringen en observaties van een dyslectische student.

Voor ouders

Ouders wordt aangeraden ook het protocol dat van toepassing is op type onderwijs van hun kind te lezen, om te weten wat ze redelijkerwijs van de school mogen verwachten. Zie bij 'Protocollen Leesproblemen en dyslexie'.

- **Als je door de letters het woord niet meer ziet... Praktische handreikingen voor begeleiding bij dyslexie.**
Ite Wolters. Uitg. CPS, Amersfoort 2008, ISBN 978-90-6508-530-6.
Een handzaam boekje voor ouders en leerkrachten, onder andere over de samenwerking tussen school en thuis.
- **Elke dag lezen.**
Will Nieklin en Marie-José de Ridder. 2007. Te bestellen bij Will Nieklin (013-5342103, w.nieklin@home.nl) of Marie-José de Ridder (013-5346117, m.j.deridder@home.nl).
- **Houvast bij leesproblemen & dyslexie op de basisschool; Leidraad voor ouders.**
Arga Paternotte (red.) Uitgave van oudervereniging Balans, 2006, te bestellen via www.balansdigitaal.nl.
- **Hulpgids DYSLEXIE; Een nieuw en volledig, op wetenschappelijk onderzoek gebaseerd programma om leesproblemen te overwinnen.**
Sally Shaywitz. Uitg. Nieuwezijds, Amsterdam 2005. ISBN 90-5712-194-8.
Vertaling van het Amerikaanse boek 'Overcoming Dyslexia – A new and Complete Science-Based Program for Reading Problems at Any Level', uitg. Random House, New York, 2003. Met aanpassingen voor de Nederlandse situatie door Michel Ekkebus.
- **Als je kind een leerprobleem heeft; Ervaren in de praktijk van remedial teaching en huiswerkbegeleiding.**
Ofkje Teekens en Kees M. Paling. Uitg. Mom, Houten 2004, ISBN 90-269-2877-7.
Tips voor ouders over opvoeding en school bij verschillende leerproblemen, veel praktijkvoorbeelden.

Speciaal voor kinderen

- **Ik heb dyslexie, nou en! Ik zal je verstoeld doen staan.**
Ilonka de Groot. Uitg. Bohn Stafleu van Loghum, Houten 2009. ISBN 978-90-313-61496.
Prentenboek met op elke blz. enkele regels tekst, met aanvullende tips voor ouders.
- **Dyslexie, hoe voelt dat? (met gesproken tekst op CD)**
Will Nieklin en Marie-José de Ridder. 2001. Te bestellen bij Will Nieklin (013-5342103, w.nieklin@home.nl) of Marie-José de Ridder (013-5346117, m.j.deridder@home.nl).
- **Letters op de snelweg.**
Sanne Terlouw. Brochure van de Hersenstichting Nederland, Zorn uitgeverij, Leiden, 2002.
Gratis te bestellen via www.hersenstichting.nl → De hersenen → webwinkel → brochures.
In deze gratis brochure staat veel informatie. Als informatiebron voor werkstukken en spreekbeurten.

- <http://dyslexie.surfsleutel.info>
Website van de Hersenstichting over dyslexie, speciaal voor kinderen.

Voortgezet onderwijs en studie

- **Lezen, schrijven, spellen en ICT; Studievaardigheden verbeteren.**
Nellie Oostrik-Cornelissen. Uitg. Garant, Antwerpen-Apeldoorn 2009.
ISBN 978-90-441-2247-3.
- **Ik schreef fout; omgaan met dyslexie.**
Martine Ceyssens. Uitg. Lannoo, Tielt, 2002. ISBN 90-209-4451-7.
Dit boek bevat praktische tips en oefeningen, vooral voor de spelling.
- **Dyslexie in de brugklas.**
Henk van Goor. Uitg. HB, Baarn, 2001. ISBN 90-5574-320-8.
- **Studeren met dyslexie; Informatie, praktische aanpak, noodzakelijke ontwikkelingen.**
Nel Hofmeester. Uitg. Garant, Antwerpen/Apeldoorn, 2001. ISBN 90-441-1299-6.
- **Ruimte voor dyslexie.**
Léon Biezeman. Uitg. De Toorts, Haarlem 1998, ISBN 90-6020-765-3.
Herinneringen, ervaringen en observaties van een dyslectische student.

Volwassenen met dyslexie

- **Slimmer dan je baas. Dyslexie op het werk.**
Sjan Verhoeven en Jan van Nuland. Uitg. Cyclus, Antwerpen-Apeldoorn 2008, ISBN 978-90-8575-021-5.
Veel uitleg, praktische voorbeelden en tips. Een aanrader!

Protocollen Leesproblemen en Dyslexie

Voor verschillende typen onderwijs zijn speciale protocollen beschikbaar over leesproblemen en dyslexie. Op de meeste scholen is een protocol dyslexie aanwezig, maar nog niet op alle scholen wordt het intensief gebruikt. Voor behandelaars, ouders en studenten is het aan te raden het protocol te lezen dat van toepassing is. Zo komen zij te weten wat ze redelijkerwijs van de school mogen verwachten.

Er zijn onder andere protocollen en/of katernen voor:

- basisschool: onderbouw, middenbouw en bovenbouw
- speciale basisschool
- esm-onderwijs (spraak-taalproblemen)
- voortgezet onderwijs (met aanvullende katernen voor de verschillende vakgroepen)
- praktijkonderwijs
- mbo
- hoger onderwijs

De meeste protocollen zijn te bestellen via www.onderwijsuitgaven.nl.

Het esm-katern is te downloaden via www.masterplandyslexie.nl (zoek op 'katern dyslexie').

Het protocol voor mbo is te bestellen of te downloaden via www.cinop.nl (zoek op 'protocol').

Lezen

- **Dyslectische kinderen leren lezen; Individuele, groepsgewijze en klassikale werkvormen voor de behandeling van leesproblemen.**
Anneke Smits en Tom Braams. Uitg. Boom, Amsterdam, 2006. ISBN 90-5352-806-7.
Veel aandacht voor het werken met de leesprogramma's Connect en RALFI.
- **Elke leerling een competente lezer! Effectief omgaan met verschillen in het leesonderwijs. Wat werkt?**
Kees Vernooij. Uitg. CPS, Amersfoort, 2005. ISBN 978-90-6508-550-4. Te bestellen via www.cps.nl,
bestelnummer: 32192.
- **Effectief omgaan met risicolezers.**
Kees Vernooij. Uitg. CPS, Amersfoort 2006. ISBN 978-90-6508-566-5.
- **Basisstructuur doorgaande leeslijn; Een doorgaande leeslijn 3-13 jarigen.**
Lidy Ahlers. Uitg. CPS, Amersfoort 2006. ISBN 978-90-6508-559-7. Te bestellen via www.cps.nl,
bestelnummer: 32221.
- **Een goede leesstart in groep 1 en 2; Een doorgaande leeslijn 3-13 jarigen.**
Lidy Ahlers. Uitg. CPS, Amersfoort 2007. ISBN 978-90-6508-582-5. Te bestellen via www.cps.nl,
bestelnummer: 32222.
- **Aanvankelijk Technisch Lezen in groep 3; Preventie van leesproblemen.**
Lidy Ahlers en Karin van de Mortel. Uitg. CPS, Amersfoort 2008. ISBN 978-90-6508-588-7. Te bestellen
via www.cps.nl, bestelnummer: 32260.

Diagnostiek en behandeling

- **Dyslexie; Diagnose en behandeling van dyslexie.**
Brochure van de Stichting Dyslexie Nederland (SDN), Postbus 93, 3720 AB Bilthoven, tel. 030-2255050,
www.stichtingdyslexienederland.nl. Geheel herziene versie, 2008.
*In deze brochure worden de criteria voor de officiële diagnose dyslexie beschreven, plus aanwijzingen
voor de behandeling volgens het Protocol Dyslexie diagnose en behandeling (zie hieronder).*
- **Protocol Dyslexie diagnose en behandeling**
College van Zorgverzekeringen, 2006. Te downloaden via www.kwaliteitsinstituutdyslexie.nl (onder
'Protocol').
Dit protocol schrijft voor hoe diagnostici en behandelaars te werk moeten gaan.
- **Leesproblemen en dyslexie in beeld.**
Marlou Jansen en Ria Kleijnen (red.). Uitg. Maklu, 2006. ISBN 90-441-1973-7.
Te bestellen bij o.a. www.fontysoso.nl/webshop.
*Bijna drie uur beeldmateriaal verdeeld over vier cd's met voorbeelden van behandeling van dyslexie en
lees- en spellingproblemen bij leerlingen in de basisschoolleeftijd. Met beschrijvingen en
achtergrondinformatie over dyslexiebeleid.*
- **Diagnostiek van technisch lezen en aanvankelijk spellen.**
A.J.C. Struiksma, A. van der Leij en J.P.M. Vieijra. V.U. Uitgeverij, Amsterdam 2009 (herziene uitgave),
ISBN 978-90-8659-298-0.
Bevat vele toetsen voor groep 2 en 3.
- **Geregeld! Methodiek voor de aanpak van de meest hardnekkige spellingproblemen.**

Wied Ruijsenaars e.a. Uitg. Acco, Leuven/Den Haag.

- Achtergronden, opbouw en werkwijze: 2009, ISBN 978-90-334-7500-9.

- Behandelingsmateriaal, instructies en oefeningen: 2010, ISBN 978-90-334-7501-6.

- **Als spelling een kwelling is. Deel 1: Spelend spellen, deel 2: Spellens met succes.**

Anny Cooreman en Marleen Bringmans. Uitg. De Boeck, 2007. ISBN deel 1: 987-90-4551-700-1, ISBN deel 2: 978-90-4551-699-8.

Uitgebreide leergang spelling met regels, tips en trucs. Deel 1 behandelt de basisspelling (de stof t/m ca. groep 5/6) en deel 2 de gevorderde spelling (t/m vo-niveau).

- **Schrijfpoot. De aanpak van spelling en spellingproblemen.**

Erik Billiaert. Uitg. Garant, Leuven/Apeldoorn, 2000.

16 aparte modules. Met handleiding, zinnendictees en software.

- **Overwin dyslexie! Handig leren omgaan met lees- en spellingproblemen.**

A.M. Tulner-Hepkema. Samengesteld door drs. Laura Schilder. Uitg. Graviant, Doetinchem, 2008 - 2010. ISBN 978-90-75129-77-9. Met CD-Rom.

- **Zo leer je kinderen lezen en spellen.**

José Schraven. Stichting TGM, Zutphen, zevende, geheel herziene druk 2009. ISBN 90-803527-3-X. Te bestellen via www.zo leer je kinderen lezen en spellen.nl.

Methodiek voor het basisonderwijs, te gebruiken naast andere methodes. Ook mogelijkheden voor cursussen.

- **Spraak- en spellingoefeningen voor de gevorderde speller.**

Tilly van Luyn-Hindriks. Uitg. Van Tricht, Twello 1992, ISBN 90-73460-29-8.

Bevat oefenwoorden en dictees.

Technische hulpmiddelen

- **Technische maatjes bij dyslexie; Compenserende en dispenserende hulpmiddelen.**

Jos Smeets en Ria Kleijnen. Masterplan Dyslexie, 's Hertogenbosch, 2007. Te bestellen bij

www.onderwijsuitgaven.nl, bestelnummer 500180.

Uitgebreide brochure over IT-hulpmiddelen, bevat dvd met o.a. voorbeelden van toepassing van de hulpmiddelen op scholen.

Kleuters en beginnende geletterdheid

- **Van beginnende geletterdheid tot lezen; Ideeënboek voor groep 1, 2 en 3.**

Dick Loeve. Uitg. Delubas, Drunen 2001, ISBN 90-5300-0410.

Bij deze uitgave zijn ook een kopieermap, een letterposter en een letterboekje te bestellen.

- **Stimulerende lees- en schrijfactiviteiten in de onderbouw.**

Margareth van Kleef en Marieke Tomesen. Expertisecentrum Nederlands, Nijmegen 2002. ISBN 97-890-7752-905-8.

Veel praktische tips voor het stimuleren van de beginnende geletterdheid in groep 1 t/m 3 van de basisschool.

- **Werken aan taalbewustzijn; Prototype voor het stimuleren van fonologisch bewustzijn in**

betekenisvolle contexten.

Margareth van Kleef en Marieke Tomesen. Expertisecentrum Nederlands, Nijmegen 2002. ISBN 90-5554-204-0.

Veel praktische tips voor het stimuleren van de beginnende geletterdheid in groep 1 t/m 4 van de basisschool.

Tijdschriften en websites

- **Balans Belang.** Tweemaandelijks tijdschrift van Balans (oudervereniging voor ontwikkelings-, gedrags- en leerproblemen). Adres: Balans, Postbus 93, 3720 AB Bilthoven, tel. 030-2255050, www.balansdigitaal.nl.
- **Tijdschrift voor Remedial Teaching.** Driemaandelijks tijdschrift van de Landelijke Beroepsvereniging Remedial Teachers. Adres: Bureau LBRT, Kosterijland 7, 3981 AJ Bunnik, tel. 030-6571030, www.lbrt.nl/tijdschrift.
- **Remediaal.** Tijdschrift voor leer- en gedragsproblemen in het VO / BVE. Verschijnt acht keer per jaar. Adres: Kluwer, Postbus 4, 2400 MA Alphen aan den Rijn, tel. 0172-466833, www.uitgeverijbetelgeuze.com/remediaal.html.

- **Internet:**

www.masterplandyslexie.nl (heel veel informatie en downloads)
www.balansdigitaal.nl (oudervereniging Balans)
www.steunpuntdyslexie.nl van oudervereniging Balans, met gratis helpdesk dyslexie
www.woortblind.nl (vereniging voor dyslectische mensen)
www.dyslexiestraat.nl (aanbieders op het gebied van dyslexie, geselecteerd op wetenschappelijk onderbouwde visie)

www.nrd.nu (Nationaal Referentiecentrum Dyslexie)
www.kwaliteitsinstituutdyslexie.nl
www.stichtingdyslexienederland.nl

www.lexima.nl (uitgeverij van hulpmiddelen, geeft goede informatie)
www.makkelijklezenplein.nl (onafhankelijke site over o.a. hulpmiddelen)
www.dedicon.nl (de vroegere blindenbibliotheek)

dyslexie.pagina.nl (links naar sites over dyslexie)
www.kleutergroep.nl → lesmaterialen → letters

- **Gratis e-nieuwsbrieven over dyslexie:**

www.masterplandyslexie.nl
www.lexima.nl

www.letop.be
www.dedicon.nl

- **Leesteksten:**

www.schoolbieb.nl
www.ralfilezen.nl
www.sevendays.nl

www.docukit.nl
www.kidsweekjunior.nl
www.PrO-krant.nl

www.nieuwsbegrip.nl (niet gratis)
www.internetspeurtocht.nl (met voorleeshulp, niet gratis)